

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΣΕ ΜΙΑ ΚΗΔΕΙΑ

Είχα χάσει τα ίχνη του από καιρό, όταν ξάφνου έλαβα την πρόσκλησή του για να παραστώ στην κηδεία του. Πάντοτε παράξενος, διόλου εντύπωση δεν μου έκανε τούτη η ιδιότυπη χειρονομία. Η πρόσκληση ήταν για ένα καπηλειό, όπου αγαλλίαζε η ψυχή του να πίνει από τότε που ενηλικιώθηκε το συκώτι του. «Ό,τι αξίζει στη ζωή υπερβαίνει τα όρια», δήλωνε συχνά, και αυτό το καπηλειό, ενώ εξέπεμπε μεγάλη οικειότητα επιτρέποντάς μας να εξερευνήσουμε μέχρι και την τελευταία σπιθαμή του, πάντα κατάφερνε με κάποιον τρόπο να στέκεται έξω από τη σφαίρα του ελέγχου μας, υποτάσσοντάς μας στις δικές του διαθέσεις για την κάθε βραδιά.

Όταν έφθασα στο κατώφλι του, αντίκρισα πένθιμο κλίμα και εκείνον καθισμένο σκυθρωπό σε έναν γωνιακό πάγκο. Ήταν σαν να συναντούσα το κουφάρι του ανθρώπου που ήξερα, σαν να είχε στραγγιστεί η ζωή από μέσα του. Το είχε πάρει επιτέλους απόφαση και χωρίς πολλές επισημότητες και τυμπανοκρουσίες οργάνωσε μια μικρή επικήδεια τελετή, προσκαλώντας κάποιους κοντινούς φίλους. Μα και διάφοροι παρατρεχάμενοι, που κάπου έτυχε να συμπέσουν τα μονοπάτια τους, αποφάσισαν να παρευρεθούν, όχι τόσο για να συμπαρασταθούν στην οδύνη του θρηνούντα, αλλά περισσότερο γιατί είχαν μυριστεί δωρεάν φαγοπότι. Ούτε ένα δείγμα συμπόνιας, ούτε ένα ίχνος

ενσυναίσθησης από όλους εκείνους που τόσο συχνά ταλάνιζε με τους πύρινους λόγους του; Ούτε ένα δάκρυ να μην κυλήσει από όλους αυτούς που καθησύχαζε ότι ακόμα δεν είναι αργά για να ξεφύγουμε από την αποκτήνωση της υπολογιστικής κοινωνίας και της μονοδιάστατης σκέψης;

Απ' όσους εγώ ενθυμούμαι πάντως, άξιοι αναφοράς ήταν μόνο όσοι είχαν συμπληρώσει της οινοποσίας τα συντάξιμα έτη στα χαρακώματα του περίφημου καπηλειού. «Δεν γνωρίζεις κάποιον πραγματικά, παρά μόνο εάν έχεις καταβυθιστεί σε εκείνα τα λημέρια της ψυχής του που δεν τα χτυπά ο ήλιος, αν έχει αναμοχλεύσει μέσα σου πρωτογενή συναισθήματα, αν έχετε ατενίσει μαζί το φευγαλέο και φθαρτό πέραςμα από τούτη τη γη». Έτσι συνήθιζε να λέει και την είχε υιοθετήσει τη θεωρία του στην πράξη, επαναλαμβάνοντας τις συστάσεις με τους επιστήθιους φίλους του ανελλιπώς κάθε βράδυ. Από τη μια είχε τον Μοναχό, ταγμένο σε μια ασκητική ζωή χωρίς υπερβολές και ακρότητες, χωρίς επίγειες χαρές και υλικές ανάγκες, πρεσβευτή του μέτρου με μοναδικό κρυφό του χούι την απαρασάλευτη πίστη στο γλυκό πιοτό, συγκρίσιμη μονάχα με την ακλόνητη αγάπη για τον Θεό του. Δίπλα του ο Δάσκαλος, άνθρωπος τίμιος και ξερακιανός, βαθυστόχαστος και καθόλου φειδωλός στα λόγια. Υποστηρικτής του έλλογου γνώθι σαυτόν, είχε αποσκιρτήσει από την πεζότητα αυτού του κόσμου για να αφιερωθεί ολόψυχα στις προσφιλείς του διανοητικές πτήσεις. Μα το αγνάντεμα από εκεί ψηλά καταντούσε ψυχοφθόρα υπόθεση και έτσι κατέβαινε συχνά στη γη να ξαποστάσει και να πνίξει τη μοναξιά του μαζί μας. Πιο βαριά είχε πάρει τα μαντάτα η Δημιουργός, καθώς οι εκλεπτυσμένες αισθητήριες χορδές τής επέτρεπαν να αγγίζει απόφεις

καταστάσεις της ψυχής και να τσαλαβουτά με μανία στις δημιουργικές εξάρσεις και τις παραφορές των ενστίκτων.

Μπορεί ως παρέα να διαφέραμε στα περισσότερα τυπικά γνωρίσματα, εντούτοις, με αστείρευτο μεράκι, είχαμε βαλθεί να συγκεράσουμε τις πολλαπλότητες και τις ιδιάζουσες κοσμοθεωρίες μας, εμπλουτίζοντάς τες μέσα από τις αποκλίνοσες πραγματικότητές μας. Περιχαρώς ενδίδαμε σε κάθε ευκαιρία για ένα μεγάλο φαγοπότι, μια δημιουργική νότα και μια ακόμα γύρα συζητήσεων. Πάντα έτοιμοι να παρατήσουμε την οποιαδήποτε δουλειά για να πλεύσουμε μαζί στην περιπέτεια της ζωής, με μόνη πυξίδα την ανοιχτοσύνη, την ευαισθησία και τη ζέση να εξιλεώσουμε τα σώματα και τις ψυχές μας. Σε τούτο το καταγώγι ερχόμασταν για να προσευχηθούμε ευλαβικά στον παντοκράτορα οίνο, γυρνώντας το καμιά φορά και σε ολονυκτία και φεύγοντας μπουσουλώντας τις πρώτες πρωινές ώρες, σαν καλοί πιστοί που ήμασταν.

Καθόλου δεν ταίριαζε τούτη η πένθιμη ατμόσφαιρα σε έναν τόπο κοσμογονίας και κρασοκατάνυξης. Να που τώρα, όμως, αντίκριζα όλη την παρέα σκυθρωπή, να κάθεται στα στασίδια του καπηλειού απαρηγόρητη μπροστά στα τερτίπια της μοίρας. Μεγάλο το πλήγμα να χάνουμε έναν δικό μας άνθρωπο. Μάταια προσπαθούσαμε να αναπτερώσουμε το καταρρακωμένο ηθικό του με ενθαρρυντικά λόγια. Μπορεί να είχε ήδη ζήσει περισσότερες ζωές από αυτές που του αναλογούσαν, έχοντας κάνει κακό συνήθειο να κοροϊδεύει τον χάρο, μα ποτέ δεν διανοηθήκαμε ότι θα έφθανε τελικά τούτη η μέρα απώλειας και θρήνου.

Αν κάτι τον στιγμάτισε στην αναπόδραστη τριβή με την κοινωνία ήταν μια απλή διαπίστωση που εντυπώθηκε τόσο

στον νου όσο και στο θυμικό του. Η παραδοχή, δηλαδή, ότι κάθε υπόσταση είναι πιο πολυεπίπεδη απ' όσο της αναγνωρίζουμε· ότι η ύπαρξη διασπάται ανάμεσα σε παρελθοντικές ερμηνείες, παροντικές αναγνώσεις και μελλοντικές προβολές· ότι υπάρχει ένα χάσμα ανάμεσα σε κάθε θεώρηση που κυοφορείται ενδόμυχα και ατομικά, και σε κάθε ενδεχομενική πραγματικότητα που πλάθεται συλλογικά. Τόσοι εαυτοί τού ψιθύριζαν σαγηνευτικά καλέσματα μέσα του, και αυτός πάντα εκεί, να τους εισακούει και να ενδίδει αδιαλείπτως. Τόσες εκδοχές αντιπάλευαν μέσα του, και αυτός πάντα εκεί, να ρίχνει προσάναμμα στη φωτιά που έκαιγε στα σωθικά του. Κάπως έτσι είχε βαλθεί να αφήνεται σε κατακλυσμιαίες εμπειρίες, πάντοτε καθοδηγούμενος από την πρωτογενή δημιουργία, το ατόφιο συναίσθημα και το καθαρό βλέμμα. Έπλαθε αθάνατες στιγμές με αδερφικούς φίλους, μισητούς εχθρούς και ερωτικούς συντρόφους, ενώ οραματιζόταν τρόπους για να εμφυσήσει ζωή σε κόσμους καλύτερους από δαύτον. Ούτε στιγμή αρμονικής συμβίωσης δεν έβρισκε με μια μονοσήμαντη εκδοχή του. Γνώριζε καλά ότι κάθε άνευ όρων παράδοση σε μια μονήρη ταυτότητα μόνο τυχαία και συγκυριακή θα ήταν, μόνο εις βάρος των τόσων άλλων πτυχών του θα λειτουργούσε.

Όταν πια μαζεύτηκαν οι εκλεκτοί παρευρισκόμενοι, υποβασταζόμενος από τον Μοναχό και με φωνή τρεμάμενη, αποφάσισε να ξεστομίσει δυο-τρεις κουβέντες εν είδει επικήδειου λόγου:

«Σας κάλεσα σήμερα εδώ για να μοιραστώ τον θρήνο μου μαζί σας. Είχα πείσει τον εαυτό μου ότι ποτέ δεν θα

έρθει τούτη εδώ η μέρα, ότι θα αντισταθώ στον στραγγαλισμό της σφαιρικής υπόστασής μου. Δεν είμαι δα και ο πρώτος που αναζήτησε κάποιο νόημα που να ξεπερνά τη φευγαλέα ύπαρξή του, που περιπλανήθηκε διερωτώμενος για το πού ανήκει. Σήμερα, όμως, παρίσταμαι στην κήδευση των δυνητικών εκδοχών μου. Μα μη σπαταλάτε άδικα τα δάκρυά σας, δεν είναι τώρα που ορφάνεψα· η διαδικασία εξόντωσής μου έχει αρχίσει καιρό πριν.

Από το σχολείο με μάθανε να παλεύω όχι για να αναπτύξω τα ταλέντα και τη φαντασία μου, μα για να κατακτήσω τον υψηλότερο βαθμό και να τον περιφέρω υπερήφανα σε γιορτές και συνάξεις. Η αξία μου να ορίζεται μέσα από αντικειμενικά μεγέθη, όπως οι απολαβές και οι επαγγελματικοί τίτλοι. Να καταπνίγω τις δημιουργικές φωνές που σπαράζουν μέσα μου, καθώς δεν είναι τίποτα παραπάνω από αχρείαστες ασχολίες οι οποίες αρμόζουν μόνο για τις ώρες που περισσεύουν από την «πραγματική» δουλειά μου. Να σπαταλώ σ' αυτήν τις δημιουργικές μου τάσεις, χωρίς να αναγνωρίζω το τελικό προϊόν, ακόμα και αν πρόκειται για τον δικό μου αποσταγμένο μόχθο. Κάθε απόρριψη και αποτυχία να τις αντιμετωπίζω σαν δείγμα προσωπικής ανεπάρκειας· κάπου εγώ υστέρησα, δεν μετέτρεψα τον εαυτό μου σε αρκετά ελκυστικό εμπόρευμα και κατέληξα στο ράφι. Να πλέκω το εγκώμιο της παραγωγικότητας, ακόμα κι αν η αυτοκαταστροφή είναι το τίμημα που οφείλω να πληρώσω. Να ελπίζω μόνο σε έναν βίο ατέρμονης προσπάθειας, γιατί μονάχα έτσι μπορεί κάποτε να ανταμειφθώ

με την πολυπόθητη ευτυχία. Το Εγώ μου να χτίζεται σε σύγκριση και ανταγωνισμό με τον διπλανό. Να διατηρώ μαζί του σχέσεις συναλλακτικές, να τον αντιμετωπίζω σαν μέσο επίτευξης σκοπών και σαν αντίπαλο στο ατελεύτητο σκαρφάλωμα σε ιεραρχίες αναγνώρισης και εξουσίας. Ο δικός μου σκοπός —σκοπός έξωθεν επιβεβλημένος— να εξυψώνεται σε υπέρτατη αρχή και σε μοναδική ηθική πυξίδα.

Με μάθανε να περπατώ με το κεφάλι σκυφτό, να μην κοιτώ τον άλλον στα μάτια, να μην είναι το βλέμμα μου καθάριο και ειλικρινές. Αντί να διακατέχομαι από περιέργεια και δέος για τον άλλον, να δηλητηριάζομαι από παρορμήσεις βίαιες και επεκτατικές· να κρατώ τις πραγματικές μου επιθυμίες ανεκδήλωτες και να αφήνω τα απωθημένα μου να συσσωρεύονται. Αντί να δημιουργώ κοινά πεδία εκτόνωσης για τις ακατέργαστες εντάσεις και τις συγκρουσιακές φιλονικίες με τον διπλανό, να πλημμυρίζω με αυθάδεια τις πλατείες και να χειροκροτώ τον μέγα ομιλητή, τον σωτήρα, τον κομιστή των λύσεων. Να με απασχολεί μονάχα η ατομική μου καλοπέραση, η προσωπική μου ευημερία και η ανάλωση σε ένα βουλιμικό κυνήγι φευγαλέων απολαύσεων· να συντηρώ την πλάνη ότι αυτές οι τετριμμένες μικροανέσεις θα μπορέσουν κάποτε να αντισταθμίσουν το βαθύτερο κενό της ύπαρξής μου. Να σκέφτομαι, να φαντάζομαι και να λειτουργώ ως μονάδα, εξυμνώντας την ατομικότητά μου στην πληθώρα καταναλωτικών επιλογών και απαντώντας στα προβλήματα της γενιάς μου σε πρώτο ενικό. Να αντιλαμβάνομαι την ελευθερία σαν προσω-

πική ευθύνη, αντί για συλλογικό διακύβευμα και μοίρα κοινή.

Παρ' όλα αυτά, είχα βαλθεί να αντιστρατευτώ στα κελεύσματα της εποχής, διατρανώνοντας: *Γεννήθηκα Χίλιοι! Είναι κρίμα να πεθάνω Ένας!*¹³ Βαυκαλιζόμουν ότι θα αντισταθώ στην πανδημία των καιρών, όσο συντηρώ αυτό το φάσμα δυνατοτήτων τουλάχιστον μέσα μου. Ότι μπορώ ακόμα να το ανασύρω όταν βρω λίγο χρόνο, όταν ξεμπερδέψω από όλα τα πρέπει αυτής της καταναγκαστικής κοινωνίας. Σήμερα αυτό το όταν είναι που κηδεύεται. Κάπου στην πορεία η γενεσιουργός ορμή μου ξεθύμανε, στέρεψε, εξανεμίστηκε. Αναλώθηκα και εγώ σε μια ατέρμονη αναβολή, σε μια αέναη μετάθεση. Βρίσκομαι και εγώ πλέον μπροστά στο κατώφλι μιας κοινωνίας που έχει γίνει δυσθεώρητα στενό, μια χαραμάδα. Στο κατώφλι μιας κοινωνίας που, για να σε προσεταιριστεί, σε καθυποτάσσει στους όρους της, σε εξαναγκάζει να αποτινάξεις όλα τα άχρηστα —μα πολύτιμα για σένα— μπαγκάζια· που, για να σε εντάξει στον ισολογισμό της, σε υποχρεώνει να αποποιηθείς καθετί που κρίνεται ασύμφορο, σπάταλο, μίasma στο βασίλειο της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Σήμερα κηδεύω εδώ την πολλαπλότητα και τον πλουραλισμό των εαυτών που κρύβει μέσα του ο κάθε άνθρωπος. Καλή τύχη στον Έναν που μου απέμεινε».